

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การควบคุมและตรวจสอบค่าใช้จ่ายการหาเสียงเลือกตั้ง เป็นงานวิจัยเพื่อศึกษาหาแนวทางในการควบคุมและตรวจสอบ การใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

การศึกษานี้ จึงมุ่งที่จะหาคำตอบ 2 ประการ คือ (1) จะทำอย่างไรจึงจะควบคุมให้ผู้สมัครใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งให้อยู่ในวงเงิน และหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด และ (2) จะทราบได้อย่างไรว่า ผู้สมัครแต่ละคนใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งอยู่ในวงเงินตามที่กำหนดหรือไม่

คณะผู้วิจัยได้สร้างต้นแบบระบบบัญชีการเลือกตั้งขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมการใช้จ่ายเงินของผู้สมัคร และได้กำหนดประเด็นในการตรวจสอบค่าใช้จ่ายขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้กลุ่มผู้ศึกษา แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะมาตรการในการตรวจสอบค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้ ทั้งนี้ การศึกษานี้คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บุคคลในวงการต่างๆ พอจะแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ (1) กลุ่มผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์ทางบัญชี และการบริหาร การเลือกตั้ง (2) กลุ่มนักวิชาการ หรือผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์ทางการเมือง และการบริหารงานสาธารณะ และ (3) กลุ่มนักการเมือง

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการเพื่อให้ผู้สมัครใช้จ่ายเงินในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ในหลักเกณฑ์และวงเงินตามที่กฎหมายกำหนดได้นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งควรจะทราบ (1) ที่มาของเงินที่จะใช้จ่าย, (2) หลักเกณฑ์และวิธีการใช้จ่ายเงิน (3) การเก็บหลักฐาน และการบันทึกการใช้จ่าย เพื่อเป็นหลักฐานในการรายงาน และ (4) การตรวจสอบ เพื่อให้ทราบว่า การใช้จ่ายของผู้สมัครเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่

ที่มาของเงินค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง พบว่ามีแหล่งที่มา 3 ทาง คือ การสนับสนุนจากพรรคการเมือง การบริจาคของนิติบุคคลหรือบุคคลทั่วไป และเงินหรือทรัพย์สินของผู้สมัคร และเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งดังกล่าวนี้ ผู้สมัครควรจะนำฝากธนาคารในบัญชีที่เปิดไว้เพื่อการเลือกตั้ง เป็นการเฉพาะทั้งหมดก่อน จึงจะเบิกนำมาใช้จ่ายในการเลือกตั้งได้ ทั้งนี้เพื่อความชัดเจน โปร่งใสและมีหลักฐานที่เชื่อถือได้ เก็บไว้เพื่อการตรวจสอบต่อไป

การใช้จ่ายเงินเพื่อการเลือกตั้งทุกครั้ง ต้องมีหลักฐานการใช้จ่าย โดยให้สมุห์บัญชีเลือกตั้งเป็นผู้เก็บรวบรวมหลักฐานการใช้จ่าย และจัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายทั้งหมด ในการลงบัญชีสมุห์บัญชีจะเป็นผู้จัดทำบัญชีทั้งหมด 5 บัญชี คือ (1) บัญชีธนาคาร เพื่อบันทึกการฝาก-ถอนเงิน, (2) บัญชีรายรับ (บริจาค) เพื่อบันทึกการรับเงินทุกรายการที่จะนำมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง, (3) บัญชีรายจ่าย (เช็ค) คือบัญชีค่าใช้จ่ายแยกประเภท ที่จ่ายเป็นเช็คทั้งหมด, (4) บัญชีรายจ่าย (เงินสด) คือบัญชีค่าใช้จ่ายแยกประเภท ที่จ่ายเป็นเงินสดทั้งหมด และ (5) บัญชีเจ้า

หนี้ (ค่างชำระ) คือบัญชีที่ค่างชำระ กรณีรับสินค้าหรือการบริการแล้ว แต่ยังไม่ได้ชำระเงิน หรือชำระเงินไม่ครบ

เมื่อสิ้นสุดการเลือกตั้งแล้ว ผู้สมัครจะต้องยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายทั้งหมด แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายในเก้าสิบวันนับจากวันประกาศผลการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 การยื่นบัญชีดังกล่าวนี้ ควรใช้แบบรายงานที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดขึ้น เป็นหนังสือนำส่งเรื่อง พร้อมแนบสมุดบัญชี หลักฐานการใช้จ่าย และหลักฐานทางการเงินทั้งหมด โดยให้สมุหบัญชีเลือกตั้งเป็นผู้จัดทำบัญชีและรายงานค่าใช้จ่าย และให้ผู้สมัครเป็นผู้รับรองความถูกต้องของรายงาน ค่าใช้จ่ายการเลือกตั้งทั้งหมด ก่อนนำส่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง

สำหรับการตรวจสอบการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง พบว่าจะต้องตรวจสอบทั้งเอกสาร คือ รายงานและหลักฐานการใช้จ่าย และตรวจสอบการปฏิบัติในการหาเสียงของผู้สมัคร หรือตรวจสอบภาคสนามควบคู่กันไปด้วย

การตรวจสอบภาคสนาม มีมาตรการบางประการที่มีข้อเสนอให้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ เช่นการควบคุมการใช้จ่ายยานพาหนะ ควรกำหนดให้ใช้ Sticker หรือป้ายรับอนุญาตการใช้จ่ายยานพาหนะ จากคณะกรรมการการเลือกตั้งเสียก่อน การกำหนดราคาประเมินของสื่อโฆษณาต่างๆ และประกาศให้ประชาชนทั่วไปทราบ และการตรวจนับแผ่นป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ เป็นต้น

ผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับ คณะผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำข้อเสนอแนะเรื่องการควบคุมและการตรวจสอบการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง เสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งได้รายงานข้อเสนอไว้ในรายงานการวิจัยนี้ด้วยแล้ว
